

RỪNG XÀ NU

I. TÌM HIỂU CHUNG:

1. Tác giả:

- Quê Quảng Nam nhưng gắn bó và am hiểu sâu sắc về con người và mảnh đất Tây Nguyên.
- Phong cách sáng tác: Mang đậm chất sử thi và cảm hứng lãng mạn.

2. Tác phẩm:

a. Hoàn cảnh sáng tác, xuất xứ:

- Năm 1965, đế quốc Mỹ đổ quân ồ ạt vào miền Nam, Nguyễn Trung Thành viết "Rừng xà nu" để cổ vũ, động viên tinh thần chiến đấu của nhân dân miền Nam.
- Truyện được Giải thưởng Văn nghệ Nguyễn Đình Chiểu và in trong tập "Trên quê hương những anh hùng Điện Ngọc"

b. Chủ đề: Ca ngợi tinh thần quật khởi, ý chí kiên cường của đồng bào Tây Nguyên trong chiến đấu chống Mỹ – Diệm. Đồng thời, tác phẩm khẳng định một chân lí: Vũ trang chiến đấu là con đường duy nhất để giải phóng nhân dân.

II. ĐỌC – HIỂU VĂN BẢN:

1. Hình tượng cây xà nu, rừng xà nu:

a. Ý nghĩa tả thực

- Xà nu gắn bó với sinh hoạt hàng ngày của người dân làng Xô Man
- Xà nu chứng kiến những sự kiện trọng đại, những bước ngoặt lịch sử của làng Xô Man
- Xà nu thấm sâu vào nếp nghĩ, cảm xúc của người dân Xô Man

b. Ý nghĩa tượng trưng: (Hs tham khảo trang 38, tự tìm dẫn chứng phù hợp)

- Tượng trưng cho sự đau thương, uất hận
- Tượng trưng cho sự sống bất diệt
- Tượng trưng cho khát vọng tự do:
- Tượng trưng cho sự chịu đựng bền bỉ, kiên cường.

=> Bằng nghệ thuật nhân hóa, ẩn dụ, tượng trưng... tác giả xây dựng cây xà nu, rừng xà nu như một biểu tượng của người dân Xô Man, của con người Tây Nguyên trong kháng chiến chống Mỹ - Diệm: đau thương nhưng anh dũng, kiên cường, bất khuất, sẵn sàng hi sinh để đất nước mãi mãi trường tồn.

2. Hình ảnh dân làng Xô Man đứng lên cầm vũ khí chiến đấu:

a. Cụ Mết

- Một già làng có uy tín, tự hào và yêu quê hương tha thiết
- Tin tưởng và trung thành tuyệt đối vào Đảng, cách mạng
- Nhận thức đúng đắn chân lí thời đại: dùng bạo lực cách mạng chống lại bạo lực phản cách mạng “*Chúng nó đã cầm súng mình phải cầm giáo*”
- Tổ chức dân làng đồng khởi cứu Tnú, giải phóng làng Xô Man “*Thế là bắt đầu rồi...*”

=> Bằng bút pháp sử thi kết hợp với cảm hứng lãng mạn, tác giả đã xây dựng hình tượng cụ Mết đẹp như một huyền thoại. Cụ là hình ảnh cây xà nu đại thụ giữa rừng xà nu Tây Nguyên

b. Nhân vật Dít

- Thuở nhỏ, Dít gan góc dũng cảm: Không sợ sự hăm dọa của giặc vẫn đi tiếp tế cho cụ Mết, Tnú, thanh niên ở trong rừng. Không khuất phục trước súng đạn của kẻ thù khi bị chúng bắt bắn dọa nạt
 - Trưởng thành, Dít là một bí thư chi bộ vững vàng, kiên trung, có uy tín với dân làng:
- + Quan tâm đến mọi người
- + Làm việc nguyên tắc
- + Giàu tình cảm

=> Dít là hình ảnh của lứa xà nu mạnh mẽ giữa đại ngàn Tây Nguyên, mang vẻ đẹp kiên trung, bất khuất trong bão táp chiến tranh.

c. Bé Heng

- Là chú bé liên lạc thông minh, dũng cảm, nhanh nhẹn, có trách nhiệm với công việc...
- Tượng trưng cho cây xà nu mới lớn, giàu sức sống, hứa hẹn sẽ phát triển mạnh mẽ trong tương lai.

c. Tnú – nhân vật chính:

- **Hoàn cảnh, số phận:**
- Hoàn cảnh bất hạnh: mồ côi cha mẹ từ nhỏ
- Số phận đau thương: vợ con bị giặc tra tấn đến chết, bản thân bị bắt hai lần, bị đánh đập dã man, bị đốt cụt mười đầu ngón tay.
- **Tính cách:**
- **Tnú yêu nước thiết tha, căm thù giặc sâu sắc, trung thành với cách mạng, tính kỉ luật cao**

+ Yêu nước: đi liên lạc, bảo vệ cán bộ, không sợ gian khổ hi sinh.

+ Thù giặc: Mối thù của dân làng, của gia đình, của bản thân

+ Trung thành với cách mạng: bị đánh đập, bị đốt mười đầu ngón tay vẫn kiên cường

+ Tính kỉ luật cao: nghi phép có chữ kí của chỉ huy, về thăm làng đúng một đêm.

- **Thông minh, dũng cảm, gan dạ, kiên cường ...**

+ Học chữ: Tnú học chậm nhưng quyết tâm học được cái chữ để làm cách mạng

+ Liên lạc: rất thông minh, mưu trí, dũng cảm ... (đường rừng, qua sông, bị bắt)

+ Cứu vợ con: Tnú xông vào giữa bọn giặc để bảo vệ vợ con (dũng cảm, không sợ súng đạn của kẻ thù)

+ Bị giặc đốt mười đầu ngón tay: không kêu van; mỗi ngón tay chỉ còn hai đốt nhưng anh vẫn đi bộ đội đánh giặc trả thù cho vợ con, quê hương (gan góc, kiên cường)

- Hình ảnh đôi bàn tay của Tnú

+ Khi lành lặn: trung thực, nghĩa tình với vợ con, với dân làng

+ Khi bị đốt: Hình ảnh mười đầu ngón tay thành mười ngọn đuốc đã thúc giục dân làng đồng khởi

+ Khi tật nguyên: tham gia lực lượng vũ trang trả thù cho vợ con, quê hương

- **Đánh giá:** NTThành khắc họa thành công nhân vật anh hùng vừa mang dấu ấn của thời đại vừa đậm đà phong cách Tây Nguyên. Số phận, con đường cầm vũ khí đứng lên của Tnú mang ý nghĩa điển hình. Nó chứng minh cho chân lí: Phải dùng bạo lực cách mạng chống lại bạo lực phản cách mạng, đó là con đường duy nhất để giải phóng nhân dân.

3. Nghệ thuật:

- Câu chuyện được kể theo hình thức truyện lồng truyện, câu chuyện một đời người của Tnú lại được kể trong một đêm qua lời kể của cụ Mết
- Xây dựng được không khí sử thi hào hùng, tráng lệ qua lối kể khan của cụ Mết ở nhà ưng tạo nên sự gắn kết giữa quá khứ, hiện tại.
- Xây dựng được những hình tượng đặc sắc mang ý nghĩa biểu tượng, đó là hình tượng của cây xà nu; hình tượng những thế hệ xà nu - những thế hệ của bản làng Xô Man, của mảnh đất Tây Nguyên; hình tượng người anh hùng Tnú...
- Ngôn ngữ cụ thể, sinh động, mang đậm chất Tây Nguyên.

III. TỔNG KẾT: Tham khảo Ghi nhớ/SGK

PHẦN LUYỆN TẬP CÙNG CỘ:

ĐỀ:

Anh/Chị hãy phân tích hình tượng cây xà nu, rừng xà nu qua đoạn văn sau, từ đó nhận xét về nghệ thuật miêu tả của nhà văn:

Làng ở trong tầm đại bác của đồn giặc. Chúng nó bắn, đã thành lệ, mỗi ngày hai lần, buổi sáng sớm và xế chiều, hoặc đứng bóng và xẩm tối, hoặc nửa đêm và trở gà gáy. Hầu hết đạn đại bác đều rơi vào ngọn đồi xà nu cạnh con nước lớn. Cả rừng xà nu hàng vạn cây không có cây nào không bị thương. Có những cây bị chặt đứt ngang nửa thân mình, đổ ào ào như một trận bão. Ở chỗ vết thương, nhựa ứa ra, tràn trề, thơm ngào ngạt, long lanh nắng gay gắt, rồi dần dần bầm lại, đen và đặc quện thành từng cục máu lớn.

Trong rừng ít có cây sinh sôi nảy nở khỏe như vậy. Cạnh một cây xà nu mới ngã gục, đã có bốn năm cây con mọc lên, ngọn xanh rờn, hình nhọn mũi tên lao thẳng lên bầu trời. Cũng ít có loại cây ham ánh sáng mặt trời như thế. Nó phóng lên rất nhanh để tiếp lấy ánh nắng, thứ ánh nắng trong rừng rọi từ trên cao xuống từng luồng lớn thẳng tắp, lỏng lách vô số hạt bụi vàng từ nhựa cây bay ra, thơm mỡ màng. Có những cây con vừa lớn ngang tầm ngực người lại bị đại bác chặt đứt làm đôi. Ở những cây đó, nhựa còn trong, chất dầu còn loáng, vết thương không lành được, cứ loét mãi ra, năm mười hôm thì cây chết. Nhưng cũng có những cây vượt lên được cao hơn đầu người, cành lá xum xuê như những con chim đã đủ lông mao, lông vũ. Đạn đại bác không giết nổi chúng, nhưng vết thương của chúng chóng lành như trên một thân thể cường tráng. Chúng vượt lên rất nhanh, thay thế những cây đã ngã... Cứ thế hai ba năm nay, rừng xà nu vươn tầm ngực lớn của mình ra, che chở cho làng...

Đứng trên đồi xà nu ấy trông ra xa, đến hết tầm mắt cũng không thấy gì khác ngoài những đồi xà nu nối tiếp tới chân trời.

(Rừng xà nu- Nguyễn Trung Thành; Ngữ văn 12, tập 2; trang 38)